

مقاله‌ی مروری

فرا تحلیل رابطه‌ی بین برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی

خلاصه

مقدمه: در مطالعات مختلف بر اهمیت نقش ویژگی‌های شخصیتی زوجین در رضایت‌مندی و سازگاری زناشویی بسیار تاکید شده است اما به علت وجود تناقض‌ها و پیچیدگی‌های موجود در پژوهش‌های گذشته، راجع به میزان و نوع رابطه‌ی بین ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی، پژوهش حاضر بر آن است تا با استفاده از روش فراتحلیل، اندازه‌ی اثر رابطه‌ی بین ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی را اندازه‌گیری نماید.

روش کار: در این مطالعه، بین ۲۰ پژوهش مرتبط، ۱۲ پژوهش که از لحاظ روش‌شناختی مورد قبول بود، انتخاب و با استفاده از ابزار پژوهش (چک‌لیست فراتحلیل) فراتحلیل بر روی آن‌ها انجام گرفت. حجم کل نمونه این پژوهش شامل ۲۵۳۵ شرکت‌کننده بود و ۱۲ اندازه اثر از آن به دست آمد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد اندازه اثر رابطه‌ی میان برون‌گرایی زوجین و رضایت‌مندی زناشویی برابر با ۰/۲۴ می‌باشد ($P > ۰/۰۰۱$). این میزان اندازه اثر، مطابق با جدول کوهن در حد متوسط پایین، ارزیابی شده است.

نتیجه‌گیری: با توجه به میزان اندازه اثر به دست آمده، ویژگی شخصیتی برون‌گرایی در زوجین، ارتباط معنی‌داری با رضایت‌مندی زناشویی دارد و بنابراین به نظر می‌رسد زوجین برون‌گرا به میزان متوسط، رضایت زناشویی بیشتری دارند.

واژه‌های کلیدی: برون‌گرایی، رضایت‌مندی زناشویی، فراتحلیل

حمیدرضا عریضی

استاد روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

احمد عابدی

دانشیار روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

*مریم امینی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

*مؤلف مسئول:

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

maryamamini1166@yahoo.com

تاریخ وصول: ۹۴/۰۲/۱۴

تاریخ تایید: ۹۵/۰۵/۱۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

پی‌نوشت:

از تمام افرادی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند، از جمله مسئولین محترم کتابخانه‌ی دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، کمال تشکر و سپاسگذاری را به عمل می‌آوریم.

مقدمه

خصوصیت، تکانش‌وری، افسردگی و عزت نفس پایین برمی‌گردد. برون‌گرایی، به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرات‌طلبی، پرنرژدی بودن و صمیمیت اطلاق می‌گردد. تجربه‌پذیری، به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی گفته می‌شود. همسازی، به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی و همفکری، نوع‌دوستی و اعتمادورزی مربوط می‌شود. وظیفه‌شناسی، به تمایل فرد برای منظم بودن، کارآمدی، قابلیت اعتماد و اتکا، خودنظم‌بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی بودن و آرام بودن برمی‌گردد (۶).

محققان از انواع مختلفی از پارادایم‌ها برای بررسی رابطه میان ابعاد پنج عاملی و رضایت در یک رابطه‌ی صمیمی استفاده کرده‌اند. یافته‌های پژوهش‌ها نشان می‌دهد که عوامل شخصیتی از پیش‌بینی‌کننده‌های تجربی رضایت زناشویی هستند. وجود رابطه‌ی بین عوامل شخصیتی و رضایت زناشویی زوجین با استفاده از طرح‌های طولی و مقطعی مختلف (۱۲-۷) تایید شده است. نتایج پژوهش‌ها بر روی شخصیت و روابط زناشویی نشان می‌دهد که سه عامل شخصیت، روان‌رنجوری، برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی به نظر می‌رسد در تعیین چگونگی تجارب زوجین و سازگاری با موقعیت‌ها و شرایط در روابط زناشویی اهمیت بیشتری دارند (۱۳).

قوی‌ترین و پایدارترین یافته به دست آمده از این مطالعات این است که روان‌رنجوری بالا در هر یک از زوجین یا هر دو، در روابط زناشویی، سم است (۱۶-۱۴). نتایج نشان می‌دهد که وظیفه‌شناسی بالا با رضایت زناشویی بیشتر مرتبط است (۲۰-۱۷). برون‌گرایی درجه‌ای از جامعه‌پذیری است و تاثیر مثبت دارد. تحقیق در مورد رابطه‌ی میان برون‌گرایی و رضایت زناشویی نتایج متناقضی را نشان داده است. برون‌گرا فردی است که مردم‌آمیز است، از مهمانی خوشش می‌آید، دوستان بسیار دارد، به سخن گفتن با دیگران نیاز دارد، میل ندارد در تهنایی چیزی بخواند یا مطالعه کند، مشتاق تحریک و هیجان است، خطرپذیر است، کنجکاوی می‌کند، ناگهانی و نیندیشیده عمل می‌کند، برانگیخته است، میل دارد دیگران را دست بیندازد، حاضر جواب است، تغییر و دگرگونی را دوست دارد، بی‌خیال و خوش‌بین است، دلش می‌خواهد خوش و خندان باشد، حرکت و کار را بیشتر می‌پسندد، تمایل به پرخاشگری دارد، زود از کوره درمی‌رود، توانایی مهار احساس‌هایش را ندارد و آدم چندان پایداری نیست (۲۱).

برخی محققان گزارش دادند که برون‌گرایی با رضایت زناشویی در ارتباط بود (۲۰، ۱۸، ۱۵). در حالی که دیگران همبستگی غیر معنی‌دار و یا منفی، بین این متغیرها را گزارش دادند (۲۳، ۲۲، ۱۷). هم‌چنین بررسی‌های دیگر نشان دادند که برون‌گرایی از پیش‌بینی‌کننده‌های شادکامی در

استحکام خانواده به ازدواج و رابطه‌ی زناشویی پایدار و بنیادین بستگی دارد، یعنی هرگونه تزلزل و سستی در رضایت زناشویی^۱، افزون بر آن که آرامش روانی زوج‌ها را مختل می‌کند، بقا و دوام خانواده را نیز در معرض خطر قرار می‌دهد (۱). وینچ^۲، بر این باور است که رضایت‌مندی زوجی انطباق بین وضعیت موجود و وضعیت مورد انتظار است، یعنی انطباق بین انتظاراتی که فرد از زندگی زناشویی دارد و آن چه در زندگی خود تجربه می‌کند (۱). بعضی از محققان، رضایت زناشویی را به عنوان یک تعبیر چندبعدی متشکل از اجزای مختلف مورد ملاحظه قرار می‌دهند (۳). کاستا و مک کری^۳، معتقدند که روابط زناشویی می‌تواند از عوامل مختلف اثر پذیرد، برخی از مهم‌ترین آن‌ها رگه‌های شخصیت، سبک‌های هیجانی، ارتباطی، تجربی، بازخوردی و انگیزشی فرد هستند که در طی زمان، ثابت، فرض شده‌اند (۳).

از آن جا که از متغیرهای مختلفی برای پیش‌بینی رضایت زناشویی استفاده شده است، پژوهشگران عناصر فردی درگیر در نوع برقراری ارتباطات بین فردی را نیز بررسی کرده‌اند. آن‌ها توجه خاصی به تاثیر صفات شخصیتی بر رضایت داشته‌اند. تحقیق در مورد صفات شخصیتی، سابقه‌ی طولانی در مطالعات عوامل پیش‌بینی‌کننده‌ی قبل از ازدواج دارد به این دلیل که ازدواج رابطه‌ای است که در سراسر موقعیت‌ها و شرایط ماندگار می‌ماند و نیز سازگاری زناشویی از ویژگی‌های شخصیتی زوجین تاثیر می‌پذیرد (۴). از آن جا که انتخاب همسر، یکی از مهم‌ترین تصمیم‌هایی است که در زندگی گرفته می‌شود، اهمیت مسئله ایجاب می‌کند که با کنکاش عمیق‌تری علاوه بر عوامل بیرونی به عوامل زیربنایی نظیر ویژگی‌های شخصیتی نیز توجه شود.

شخصیت شامل صفات پایدار و ماندگاری است که در موقعیت‌های مختلف خود را نشان می‌دهد. ارزیابی جهانی شخصیت نشان داده است که ویژگی‌های شخصیتی در میان زوج‌های راضی با ویژگی‌های شخصیتی میان زوج‌های ناراضی، متفاوت هستند. تحقیقات نشان داده‌اند که شخصیت به طور کلی با رضایت زناشویی مرتبط می‌باشد (۵).

کاستا و مک کرا، شخصیت را متشکل از پنج عامل اصلی نوروزگرایی^۴، برون‌گرایی^۵، تجربه‌پذیری^۶، توافق‌پذیری^۷ و وظیفه‌شناسی^۸ عنوان کردند. نوروزگرایی، به تمایل فرد برای تجربه‌ی اضطراب، تنش، ترحم‌جویی،

¹Marital Satisfaction²Winch³Costa and McCrea⁴Neuroticism⁵Extraversion⁶Openness⁷Agreeableness⁸Conscientiousness

از آن جا که عوامل شخصیتی از مهم‌ترین عوامل هستند که می‌توانند رضایت زناشویی را پیش‌بینی کنند و با توجه به ناهم‌خوانی نتایج پژوهش‌های گذشته پیرامون این موضوع، پژوهش حاضر بر آن است تا با استفاده از الگوی پژوهشی فراتحلیل، نتایج تحقیقات انجام شده‌ی مرتبط با موضوع در کشور را ترکیب نماید و یک نتیجه‌ی کلی از نوع و میزان واقعی و دقیق‌تر این رابطه را به دست آورد تا به این سؤال پاسخ دهد که به طور کلی برون‌گرایی زوجین به چه میزان می‌تواند رضایت زناشویی آنان را پیش‌بینی نماید.

روش کار

در این پژوهش با توجه به اهداف و ماهیت آن از روش فراتحلیل با رویکرد هانتر و اشمیت استفاده شده است. فنون هانتر و اشمیت که آزمون تاملین اعتبار نیز نامیده می‌شود، از روان‌شناسی صنعتی و سازمانی بیرون آمده است (۴۰). فراتحلیل به فنون آماری اطلاق می‌شود که هدف آن یکپارچه‌سازی نتایج پژوهش‌های مستقل است. با روش فراتحلیل می‌توان نتایج پژوهش‌ها را با یکدیگر ترکیب کرد و روابط تازه‌ای میان پدیده‌های اجتماعی کشف کرد (۴۱). اهداف اصلی فراتحلیل عبارتند از: ارزیابی نیرومندی روابط در دامنه‌ای از مطالعات و ترکیب این‌ها به صورت یک نمایانگر کلی روابط، ارزیابی اثرگذاری ویژگی‌های مختلف مطالعات مرتبط (نوع نمونه، نوع روش و غیره) بر نیرومندی روابط به دست آمده از مطالعات.

فراتحلیل حاضر بر آن است که با بررسی نتایج حاصل از اجرای پژوهش‌های مختلف، در کنار هم، به یک نتیجه‌ی کلی در زمینه‌ی میزان رابطه‌ی ویژگی شخصیتی برون‌گرایی با رضایت‌مندی زناشویی دست یابد.

انجام این فراتحلیل شامل مراحل زیر می‌باشد: ۱- جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی، ۲- بررسی پژوهش‌ها و وارد کردن پژوهش‌های قابل شمول و حذف مابقی با به‌کارگیری معیارهای روشن، ۳- تعیین اندازه اثر هر تحقیق، ۴- ترکیب اندازه اثرهای پژوهش‌ها برای رسیدن به یک برآورد کلی از رابطه‌ی مورد نظر، ۵- به دست آوردن سطح معنی‌داری مطالعات ترکیب یافته و ۶- مقایسه‌ی اندازه اثرهای مطالعات با ویژگی‌های مختلف.

جامعه‌ی آماری این پژوهش، مقالات چاپ شده در مجلات علمی-پژوهشی معتبر کشور و نیز پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد است که از لحاظ روش‌شناختی، شرایط لازم را دارا بودند. جستجوی پژوهش‌های مورد نظر با کلیدواژه‌هایی نظیر رضایت‌مندی زناشویی، ویژگی‌های شخصیتی، آزمون ۵ عاملی شخصیت (NEO) و برون‌گرایی، در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی از جمله پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی،

زوجین محسوب می‌شوند (۲۳) اما با استفاده از مدل پنج عاملی شخصیت به این نتیجه دست یافتند که شباهت زوج‌ها در برون‌گرایی نه برای شوهران با سازگاری زناشویی رابطه داشته است و نه برای زنان. همچنین، در پژوهشی دیگر نشان دادند که شباهت بیشتر در ویژگی‌های شخصیتی به ویژه صفات وظیفه‌شناسی و برون‌گرایی، رضایت زناشویی منفی را در بین زوجین، پیش‌بینی می‌کند (۲۴). در پژوهشی برای بررسی نقش پنج عامل بزرگ شخصیتی در سازگاری زناشویی افراد مسن مشخص گردید که برون‌گرایی زوجین، پیش‌بینی‌کننده‌ی معنی‌داری برای سازگاری زناشویی افراد مسن نیست (۲۵). از جمله پژوهش‌هایی که در کشور انجام گرفته می‌توان به پژوهش‌های راستی (۲۶)، عبدالله‌زاده (۲۷)، عطاری (۲۵)، قلی‌زاده و همکاران (۲۸)، عسگری و همکاران (۲۹)، محمدزاده ابراهیمی و همکاران (۳۰)، حسینی نسب و همکاران (۳۱)، رضویه (۳۲)، جدیری و رسول‌زاده (۳۳)، شاکریان و همکاران (۳۴)، اشاره نمود که وجود رابطه‌ی مثبت معنی‌داری را بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی گزارش کردند ولی جنتی جهرمی (۳۵) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که بین عامل برون‌گرایی با رضایت زناشویی رابطه‌ی منفی وجود دارد، همچنین در پژوهش‌های احدی (۳۶)، رازقی و همکاران (۳۷)، فاضل و همکاران (۲۴) رابطه‌ی معنی‌داری بین عامل برون‌گرایی با رضایت‌مندی زناشویی یافت نشد.

با مرور تحقیقات صورت گرفته پیرامون این موضوع و با توجه به نتایج متفاوت و بعضی متناقض در خصوص رابطه‌ی بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی، می‌توان دریافت که هنوز تردیدهایی درباره‌ی نوع و میزان واقعی رابطه‌ی بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی هم در کشور و هم خارج از کشور وجود دارد. بنابراین به نظر می‌رسد که انجام یک فراتحلیل^۱ به روشن ساختن مقدار واقعی رابطه‌ی برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی کمک خواهد کرد. یک راه ارزشمند برای در کنار هم قرار دادن نتایج متفرقه از تحقیقات مختلف، استفاده از فراتحلیل است که رویکردی آماری برای یکپارچه کردن نتایج مستقل است و منجر به نتیجه‌گیری‌هایی می‌شود که دقیق‌تر و معتبرتر از نتایجی است که از یک تحقیق اولیه به دست می‌آید (۳۸). فراتحلیل تکنیکی آماری است که به جای فرضیه‌ی پژوهشی خاصی، به ترکیب اندازه اثرهای حاصل از انجام پژوهش‌های مختلف می‌پردازد. این روش به پژوهشگر امکان آزمایش فرضیه‌ای را می‌دهد که در پژوهش‌های مختلف مطرح شده و مورد آزمایش قرار گرفته اما نتایج مختلف و متضادی را به دست داده است (۳۹).

¹Meta analysis

پدیده‌ای در جامعه است و هرچه اندازه اثر بزرگ‌تر باشد، درجه‌ی حضور پدیده بیشتر است (۳۶). بر اساس جدول خطوط راهنمای کوهن، اندازه‌های اثر ۰/۱، ۰/۳، ۰/۵ برای شاخص I به ترتیب کوچک، متوسط و بزرگ ارزیابی می‌شود.

ابزار استفاده شده برای جمع‌آوری اطلاعات در این فراتحلیل عبارتند از:

ابزار پژوهش

الف- پژوهش‌های مربوط به موضوع: ۱۲ مورد پژوهش ایرانی که ملاک‌ها و شرایط لازم برای ورود به فراتحلیل را در برداشتند.

ب- چک‌لیست تحلیل محتوا: از آن برای انتخاب پژوهش‌های مورد نظر و به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز برای انجام فراتحلیل از محتوای آن‌ها بود، این چک‌لیست شامل مولفه‌های توصیفی ۱۲ پژوهش مربوط می‌باشد. این مولفه‌ها عبارتند از: عنوان پژوهش، اسامی پژوهشگران، منابع جمع‌آوری پژوهش‌ها، حجم نمونه و سطوح معنی‌داری آزمون‌های به کار گرفته شده، روش پژوهش (روش پژوهش در تمام پژوهش‌های حاضر از نوع همبستگی می‌باشد)، آماره‌ی مورد استفاده و میزان آن (در تمام موارد از نوع I همبستگی می‌باشد)، نوع ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات، پایایی ابزارها. در جدول ۱ مشخصات توصیفی پژوهش‌های انتخاب شده برای انجام فراتحلیل ارائه شده است:

پایگاه مجلات تخصصی نور، پایگاه استنادی علم جهان اسلام، بانک اطلاعات نشریات کشور، مرجع دانش سیولیکا و ... انجام شد. از میان پژوهش‌های انجام شده در ایران، پژوهش‌هایی که از ویژگی‌های لازم جهت درون گنجی در فراتحلیل برخوردار بودند، مورد بررسی قرار گرفتند.

ملاک‌های درون گنجی برای این فراتحلیل عبارت بود از: ۱- برخورداری از شرایط لازم روش شناختی (همانند فرضیه‌سازی، روش تحقیق، جامعه‌ی آماری، حجم نمونه، روش نمونه‌گیری، پایایی و روایی ابزارها، روش‌های آماری مناسب) ۲- تناسب موضوع (بررسی رابطه‌ی بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی) ۳- استفاده از طرح همبستگی. بنابراین، پژوهش‌هایی که شرایط فوق را دارا نبودند از این فراتحلیل حذف گردیدند.

بر این مبنای ۲۲ پژوهش موجود، ۱۲ پژوهش که شرایط لازم را دارا بودند استفاده شده و ۱۲ اندازه اثر به دست آمد. حجم نمونه‌ی این پژوهش شامل ۲۵۳۵ نفر بود و جمعیت آن را زنان و مردان متاهل تشکیل می‌دادند.

در پژوهش حاضر یافته هر مطالعه به یک اندازه اثر استاندارد همبستگی پیرسون تبدیل شده است و در مرحله‌ی بعد حجم یا اندازه‌های اثر مطالعات متعدد با یکدیگر ترکیب شده‌اند و یک اندازه یا حجم اثر کلی به دست آمده است. اندازه اثر، نشان‌دهنده‌ی میزان یا درجه حضور

جدول ۱- مشخصات توصیفی پژوهش‌های انجام شده برای فراتحلیل رابطه‌ی بین برون‌گرایی با رضایت‌مندی زناشویی

عنوان پژوهش	نام پژوهشگر	سال اجرا	حجم نمونه	سطح معنی‌داری	آماره میزان	ابزار پژوهش	پایایی	اصلاح برای پایایی
۱ بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با رضایت‌مندی زناشویی	عطا شاکریان و همکاران	۱۳۸۹	۲۴۰	۰/۰۰۱	I ۰/۴۹۱	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی MSI	۰/۹۲ .۱	۰/۷۲
						۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰ سوالی)	۰/۷۴ .۲	
۲ قدرت پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی و امین‌الله‌فاضل و سبک زندگی بر رضایت‌مندی زوجی زنان پرستار شهر شیراز	همکاران	۱۳۸۹	۱۴۰	۰/۵	I ۰/۱۵	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی MSI	۰/۹۳ .۱	۰/۲۱
						۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰ سوالی)	۰/۷۷ .۲	
۳ نقش ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی بر رضایت شغلی کارکنان متاهل بنیاد شهید و امور ایثارگران شهر شیراز	اصغر رضویه	۱۳۸۹	۱۱۲	۰/۰۰۱	I ۰/۴۳	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷ سوالی)	۰/۹۳ .۱	۰/۶۰
						۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰ سوالی)	۰/۷۷ .۲	
۴ بررسی رابطه رضامندی زناشویی با ثبات هیجانی	جعفر جدیری و کاظم رسول زاده طباطبایی	۱۳۸۹	۱۱۰	۰/۰۱	I ۰/۳۵۳	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی اسلامی (۵۰ سوالی)	۰/۸۷ .۱	۰/۳۵
						۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰ سوالی)	۰/۹۰ .۲	
۵ بررسی و مقایسه رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی و رضایت‌مندی زناشویی در زنان شاغل شهر کازرون	مهرداد جنتی جهرمی و همکاران	۱۳۸۹	۲۰۰	۰/۵	I ۰/۰۹	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷ سوالی)	۰/۹۵ .۱	۰/۱۱
						۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰ سوالی)	۰/۸۱ .۲	

سئوالی

۰/۰۱۲	۰/۹۵ .۱	۴۷	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷)	۰/۰۰۹	I	۰/۵	۲۰۰	۱۳۸۸	نرگس رازقی و همکاران	۶	رابطه ۵ عامل بزرگ شخصیت با رضایت زناشویی
	۰/۷۴ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								
۰/۰۶۶	۰/۹۰ .۱		۱. پرسش‌نامه‌ی سازگاری زناشویی (LWMAT)	۰/۴۰۵	I	۰/۰۰۱	۳۲۵	۱۳۸۸	سید داوود و همکاران	۷	رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های حل تعارض بین فردی با سازگاری زناشویی دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز
	۰/۶۸ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								
۰/۰۳۴	۰/۹۳ .۱	۴۷	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷)	۰/۲۶	I	۰/۰۱	۱۶۰	۱۳۸۷	زلیخا قلی زاده و همکاران	۸	بررسی رابطه ۵ عامل شخصیتی-NEO و FFI با رضایت زناشویی
	۰/۸۱ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								
۰/۰۲۳	۰/۹۵ .۱	۴۷	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷)	۰/۱۷	I	۰/۰۴۵	۱۳۵	۱۳۸۷	پرویز عسگری و همکاران	۹	رابطه‌ی سبک اسناد و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی زناشویی در پرستاران زن شهر ایلام
	۰/۷۵ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								
۰/۰۳۴	۰/۹۳ .۱	۴۷	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷)	۰/۳۴۳	I	۰/۰۱	۱۷۴	۱۳۸۷	علی محمدزاده ابراهیمی و همکاران	۱۰	رابطه‌ی بین مشابَهت و مکمل بودن در ابعاد اصلی شخصیتی زوجین با رضایت‌مندی زناشویی
	۰/۸۱ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								
۰/۰۱۲	۰/۹۱ .۱	۴۷	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷)	۰/۰۸	I	۰/۵	۴۰۰	۱۳۸۶	بتول احدی	۱۱	رابطه‌ی شخصیت و رضایت زناشویی
	۰/۶۸ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								
۰/۰۴۴	۰/۹۲ .۱	۴۷	۱. پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ (۴۷)	۰/۳۳۳	I	۰/۰۰۱	۳۳۹	۱۳۸۵	یوسفعلی عطاری	۱۲	بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و عوامل فردی-خانوادگی با رضایت زناشویی در کارکنان اداره‌های دولتی شهر اهواز
	۰/۶۵ .۲		۲. پرسش‌نامه‌ی شخصیت NEO-FFI (۶۰)								
			(سئوالی)								

هر پژوهش (I) به شاخص‌های d و g نیز تبدیل شده اما برای محاسبه حجم اثر کلی از I ضریب همبستگی استفاده شده است.

جدول ۲- اندازه اثر مطالعات

پژوهش	I (اندازه اثر)	d کوهن (اندازه اثر)	g (اندازه اثر)
۱	۰/۴۹۱	۱/۱۲۲	۱/۱۲۶
۲	۰/۱۵	۰/۳۰۳	۰/۳۰۴
۳	۰/۴۳	۰/۹۵۳	۰/۹۵۹
۴	۰/۳۵۳	۰/۷۷۵	۰/۷۸۰
۵	-۰/۰۹	-۰/۱۸۰	-۰/۱۸۰
۶	۰/۰۰۹	۰/۰۱۸	۰/۰۱۸
۷	۰/۴۰۵	۰/۸۸۷	۰/۸۸۹
۸	۰/۲۶	۰/۵۲۹	۰/۵۳۱
۹	۰/۱۷	۰/۳۴۵	۰/۳۴۷
۱۰	۰/۳۴۳	۰/۷۳۰	۰/۷۳۳

پژوهش‌های واجد شرایط این جدول بعد از انتخاب از میان تمام پژوهش‌های مربوط، بر اساس تقدم زمانی کدگذاری شده‌اند. برای انجام فراتحلیل و دستیابی به اندازه اثر کل محاسبات بدون استفاده از نرم‌افزار و به صورت دستی، از طریق رویکرد هانتر و اشمیت انجام شده است.

به منظور مشخص شدن متغیرهای مورد استفاده در هر یک از پژوهش‌ها، جدول ۲ به بررسی تفکیکی متغیرهای مورد نظر پرداخته است.

نتایج

در فراتحلیل، اصل اساسی عبارت است از: اندازه اثر برای مطالعات مجزا و جدا کردن و برگرداندن آن‌ها به یک متریک مشترک (عمومی) و آن گاه ترکیب آن‌ها برای دستیابی به یک تاثیر متوسط (میانگین) (۳۶). این متریک مشترک می‌تواند g، d و I باشد. g شاخص گلاس، d شاخص کوهن و I ضریب همبستگی است. در جدول ۳ اندازه اثر های

۱۱	۰/۰۸	۰/۱۶۰	۰/۱۶۰
۱۲	۰/۳۳۳	۰/۷۰۷	۰/۷۰۹

با توجه به داده‌های ارایه شده هر یک از پژوهش‌ها و هدف اصلی

پژوهش، اندازه اثر هر یک از پژوهش‌ها طبق رویکرد فراتحلیل هانتر و اشمیت محاسبه و میزان رابطه‌ی میان ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی بررسی گردید. جدول ۳ میانگین و انحراف معیار اندازه اثر رابطه برون‌گرایی و رضایت زناشویی را نشان می‌دهد. هم‌چنین در این جدول، خطای واریانس نمونه‌گیری کل نیز محاسبه گردیده است.

جدول ۳- نتایج فراتحلیل رابطه‌ی بین ویژگی شخصیتی برون‌گرایی با رضایت‌مندی زناشویی

تعداد مطالعات N	میانگین اندازه r	انحراف استاندارد اندازه اثر Sdr	خطای استاندارد اندازه اثر SEr	Z	P	SEV	V	SEV/V
۱۲	۰/۲۴	۰/۱۷۶	۰/۰۵۰۸	۴/۷۲۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۴۲۲	۰/۰۳۱۰۵	۰/۱۳۵

پژوهش‌های پیشین مانند پژوهش‌های قلی‌زاده و همکاران (۲۸) و عسگری و همکاران (۲۹) که رابطه مثبت متوسط به پایین را گزارش کردند هم‌خوان و با یافته‌های عطاری (۲۵)، محمدزاده ابراهیمی و همکاران (۳۰)، حسینی نسب و همکاران (۳۱)، رضویه (۳۲)، جدیری و رسول‌زاده (۳۳)، شاکریان و همکاران (۳۴) که رابطه مثبت متوسط به بالا را گزارش کردند ناهم‌خوان می‌باشد. هم‌چنین یافته‌های این فراتحلیل با یافته‌ی پژوهش‌های شیوتا^۳ (۱۶) و جنتی جهرمی (۳۵) که اندازه اثر منفی را گزارش کرد و با پژوهش‌های احدی (۳۶)، رازقی و همکاران (۳۷) و فاضل و همکاران (۲۴) که عدم وجود رابطه‌ی معنی‌دار را بین برون‌گرایی زوجین و رضایت‌مندی زناشویی گزارش کردند هم‌خوانی ندارد.

هم‌چنین یافته‌های فراتحلیل حاضر با پژوهش‌های بوتوین^۴ و همکاران (۱۷)، واتسون^۵ و همکاران (۴۳)، هم‌چنین یافته‌های راستی (۲۶) و عبدالله-زاده (۲۷) که وجود رابطه مثبت و معنی‌داری را بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی گزارش کردند، هم‌خوان می‌باشد. با توجه به این که فراتحلیل با کنار هم قراردادن نتایج متفرقه از تحقیقات مختلف منجر به نتیجه‌گیری دقیق‌تر و معتبرتر از نتایج تحقیقات اولیه به دست می‌دهد، در نتیجه یافته‌های این فراتحلیل را با اعتماد بیشتری می‌توان بررسی کرد و به کار برد.

از میان متغیرهای تعدیل‌کننده که می‌توانند بر رابطه‌ی بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی تاثیر بگذارند می‌توان به نتایج پژوهش‌های مربوط پیشین رجوع نمود و به متغیرهایی مثل عوامل فردی-خانوادگی و اقتصادی مانند سن، سطح تحصیلات زن و شوهر، سطح درآمد، سبک زندگی، سایر ویژگی‌های شخصیتی زوجین و ... اشاره نمود. هم‌چنین یکی از متغیرهای تعدیل‌کننده دخیل در رابطه‌ی میان برون‌گرایی و رضایت زناشویی، می‌تواند این باشد که با وجود انجام تحقیقات مختلف

بر اساس داده‌های جدول ۳، رابطه‌ی متغیر پیش‌بین (ویژگی شخصیتی برون‌گرایی) و متغیر ملاک (رضایت زناشویی) برابر با ۰/۲۴ می‌باشد که مطابق با جدول کوهن متوسط به پایین ارزیابی می‌شود. بنابراین با توجه به یافته‌های این فراتحلیل می‌توان گفت ویژگی شخصیتی برون‌گرایی با رضایت زناشویی رابطه‌ی متوسط به پایین دارد یا به عبارت دیگر برون‌گرایی زوجین به طور متوسط بر رضایت‌مندی زناشویی تاثیر دارد. هم‌چنین در این پژوهش پس از محاسبه‌ی خطای واریانس نمونه‌گیری (SEV) و واریانس کل (V) و تقسیم این دو بر یکدیگر (SEV/V)، با توجه به این که مقدار حاصل (۰/۱۳۵)، از ۰/۷۵ (میزان معیار) کمتر می‌باشد درمی‌یابیم که متغیر یا متغیرهای تعدیل‌کننده‌ای وجود دارند که میزان رابطه‌ی بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

بحث

فراتحلیل راهی برای کنار آمدن با پیچیدگی مطالعات پژوهش متعدد موجود در مورد بسیاری از موضوعات است. آن شامل روش‌هایی برای ارزیابی اندازه روابط بین متغیرها یا تفاوت میان میانگین‌های نمونه‌ها است (۴۲).

این پژوهش با هدف یافتن و تعمیم نتایج مطالعات مختلف در حیطه ارتباط بین برون‌گرایی زوجین با میزان رضایت زناشویی انجام گرفته است. مقیاس به کار برده شده برای اندازه‌گیری ویژگی شخصیتی برون‌گرایی در تمام پژوهش‌ها، پرسش‌نامه‌ی پنج عامل بزرگ شخصیت^۱ (NEO-FFI) بود و مقیاس ارزیابی میزان رضایت‌مندی زناشویی در اکثر پژوهش‌ها، پرسش‌نامه‌ی رضایت زناشویی انریچ^۲ (ENRICH) ۴۷ سوالی بود.

یافته‌های این فراتحلیل نشان داد که رابطه‌ی بین برون‌گرایی زوجین و رضایت‌مندی زناشویی به طور کلی برابر با ۰/۲۴ می‌باشد که با توجه به جدول کوهن متوسط به پایین ارزیابی می‌شود و این نتیجه با نتایج

³Shiota

⁴Botwin

⁵Watson

¹NEO-FFI Personality Inventory

²Enrich Marital Satisfaction Inventory

دهد اما تنها بررسی یک ویژگی شخصیتی، کافی نیست و پیشنهاد می‌شود که با انجام پژوهش‌های فراتحلیل دیگر اندازه اثر کلی سایر ویژگی‌های شخصیتی مثل ویژگی‌های شخصیتی دیگر مقیاس نئو یعنی نوروگرایی، تجربه‌پذیری، سازگاری و مسئولیت‌پذیری نیز با رضایت‌مندی زناشویی سنجیده شود تا بتوان توسط آن به یک ارزیابی جامع از میزان اندازه اثر دقیق‌تر ویژگی‌های شخصیتی مختلف بر میزان رضایت‌مندی زناشویی دست یافت و هم بتوان مقایسه‌هایی معتبر بین میزان اندازه اثر و موفقیت هر کدام از این ویژگی‌های شخصیتی نسبت به هم برای پیش‌بینی میزان رضایت‌مندی زناشویی انجام داد. بر اساس این یافته‌ها، مشاوران خانواده و ازدواج می‌توانند راهنمایی‌های علمی‌تر و ارزشمندتری را در جهت همسرگزینی با توجه به ویژگی‌های شخصیتی طرفین ازدواج، ارائه دهند. از محدودیت‌های انجام این فراتحلیل می‌توان به عدم امکان دسترسی به تعداد بیشتری از مقاله‌های مرتبط با موضوع، درج نکردن داده‌های اصلی در مقاله مانند پایایی و اعتبار ابزار به کار گرفته شده، سطح معنی‌داری و مشکلاتی از این قبیل اشاره کرد. در انتها پیشنهاد می‌شود تحقیقات آینده‌ی فراتحلیل ارتباط بین رضایت زناشویی و دیگر متغیرهای پیش‌بین را نیز مورد بررسی قرار دهند و با نتایج پژوهش حاضر مقایسه کنند.

نتیجه‌گیری

با توجه به میزان اندازه اثر به دست آمده (۰/۲۴)، ویژگی شخصیتی برون‌گرایی در زوجین ارتباط معنی‌داری با رضایت‌مندی زناشویی دارد که میزان این رابطه، متوسط به پایین ارزیابی می‌شود، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که به طور متوسط، زوجین برون‌گرا رضایت زناشویی بیشتری دارند. با این وصف اطلاعات این فراتحلیل می‌تواند در جهت آموزش‌های قبل و بعد از ازدواج در جهت همسرگزینی هوشمندانه و ارتقای رضایت زناشویی سودمند واقع شود.

هنوز در زمینه‌ی رابطه درون‌گرایی و برون‌گرایی و رضایت زناشویی، ابهام وجود دارد که آیا بین مشابهت و مکمل بودن زن و شوهر از منظر برون‌گرا بودن با رضایت زناشویی رابطه‌ای وجود دارد یا خیر. چنانچه محمدزاده ابراهیمی و همکاران (۳۰)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که بین مشابه بودن در بعد برون‌گرایی با رضایت زناشویی، رابطه‌ی مثبت معنی‌دار وجود دارد و دانش (۲۱) در پژوهش خود دریافت که بالاترین سطح رضایت زناشویی در ازدواج میان‌گرا با درون‌گرای عادی تحقق می‌یابد و سطح رضایت زناشویی در ازدواج دو برون‌گرای عادی در مرتبه دوم قرار دارد اما با استفاده از مدل پنج عاملی شخصیت به این نتیجه دست یافتند که شباهت زوج‌ها در برون‌گرایی، برای شوهران و زنان با سازگاری زناشویی رابطه نداشته است.

با روش فراتحلیل می‌توان نتایج پژوهش‌ها را با یکدیگر ترکیب و روابط تازه‌ای میان پدیده‌های اجتماعی کشف کرد (۴۱) که نتایج آن دقیق‌تر و ارزشمندتر از یک تحقیق مستقل می‌باشد و صحت بیشتری نسبت به تحقیقات اولیه دارد. این فراتحلیل با ترکیب اندازه اثر ۱۲ پژوهش بر روی ۲۵۳۵ شرکت‌کننده، رابطه‌ی مثبتی (۰/۲۴) را در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ بین ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی نشان داد. بنابراین برون‌گرایی به عنوان یک ویژگی شخصیتی اثرگذار در روابط بین فردی با رضایت‌مندی زناشویی رابطه دارد زیرا ویژگی شخصیتی برون‌گرایی با دربرداشتن ویژگی‌هایی مثل تمایل برای مثبت بودن، جرات‌طلبی، پرنرژی بودن، صمیمیت و... موجب تسهیل روابط بین فردی و رضایت‌مندی بیشتر دو طرف از برقراری و تداوم ارتباط می‌شود. بنابراین با توجه به میزان اندازه اثر ۰/۲۴، ویژگی شخصیتی برون‌گرایی در زوجین، ارتباط معنی‌داری با رضایت‌مندی زناشویی دارد که میزان این رابطه، متوسط به پایین ارزیابی می‌شود.

در این فراتحلیل سعی شد تا با یکپارچه‌سازی میزان اندازه اثر، ارتباط بین برون‌گرایی زوجین و رضایت‌مندی زناشویی را مورد بررسی قرار

References

1. Nejadi H. [Marital psychology]. 10th ed. Tehran: Bikaran; 2010. (Persian)
2. Sousou SD. The role of agreeableness and neuroticism in marital satisfaction: Actor and partner contribution. Ph.D. Dissertation. State University of New York at Albany, 2004.
3. Costa PT, McCrae RR. The five-factor model of personality and its relevance to personality disorders. *J Pers Disord* 1992; 6: 343-59.
4. Zoby MM. The association between personality and marital and relationship outcome. Ph.D. Dissertation. Virginia; USA: Regent University, Virginia Beach, 2005.
5. Decuyper M, De Bolle M, De Fruyt FB. Personality similarity, perceptual accuracy, and relationship satisfaction in dating and married couples. *Pers Relat* 2012; 19: 128-45.
6. Costa PT, McCrae RR. The NEO PI/FFI: Manual supplement. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources; 1989.
7. Read SJ, Jones DK, Miller LC. Traits as goal-based categories: The importance of goals in the coherence of dispositional categories. *J Pers Soc Psychol* 1990; 58: 1061-84.
8. Karney BR, Bradbury TN. Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *J Pers Soc Psychol* 1997; 72: 1075-92.
9. Caughlin JP, Huston TL, Houts RM. How does personality matter in marriage? An examination of trait anxiety interpersonal negativity, and marital satisfaction. *J Pers Soc Psychol* 2000; 78: 326-36.

10. Olson RR, Nemchek S. Five Factor personality similarity and marital adjustment. *Soc Behav Pers* 1999; 309-17.
11. Gattis KS, Berns S, Simpson LE, Christensen A. Birds of a feather or strange birds? Ties among personality dimensions, similarity and marital quality. *J Fam Psychol* 2004; 18: 564-74.
12. Rogge RD, Bradbury TN, Hahlweg K, Engl J, Thurmaier F. Predicting marital distress and dissolution: Refining the two-factor hypothesis. *J Fam Psychol* 2006; 20(1): 156-9.
13. McCrea RR, Costa PT. A contemplated revision of NEO five factor inventory. *J Pers Individ Dif* 2004; 36: 587-96.
14. Barelds DPH. Self and partner personality in intimate relationships. *Eur J Pers* 2005; 19: 501-18.
15. Karney BR, Bradbury TN. The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method and research. *Psychol Bull* 1995; 118: 3-34.
16. Shiota MN, Levenson RW. Birds of feather don't always fly farthest: similarity in big five personality predicts more negative marital satisfaction trajectories in long- term marriages. *J Psychol Aging* 2007; 22: 666-75.
17. Botwin MD, Buss DM, Shackelford TK. Personality and mate preference: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *J Pers* 1997; 65: 107-36.
18. Hayes N, Joseph S. Big 5 correlates of three measures of subjective well-being. *Pers Individ Dif* 2003; 34: 723-7.
19. Heller D, Watson D, Iles R. The role of person versus situation in life satisfaction: A critical examination. *Psychol Bull* 2004; 130: 574-600.
20. Watson D, Hubbard B, Wiese D. General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner- ratings. *J Pers* 2000; 68: 413-49.
21. Danesh A. [The effect of similarity/confliction in personality traits of introverts/extroverts on marital satisfaction]. *Journal of Daneshvar Raftar* 2006; 10: 57-67. (Persian)
22. Aluja A, Barrio VD, Garcia LF. Personality, social values, and marital satisfaction as predictors of partners' rearing styles. *Int J Clin Health Psychol* 2007; 7: 725-37.
23. Gattis KS, Berns S, Simpson LE, Christensen A. Birds of a feather or strange birds? Ties among personality dimensions, similarity, and marital quality. *J Fam Psychol* 2004; 18: 564-74.
24. Fazel A, Haghshah H, Keshavarz, Z. [Predictive power of personality traits and life satisfaction of women nurses in Shiraz paired]. *Journal of sociology of women* 2011; 3: 139-61. (Persian)
25. Attari YA, Amanollahifard A, Mehrabizadeh Honarmand M. [Relationship between personality characteristics and individual factors: A family with marital satisfaction in the state personnel office in Ahvaz]. *Journal of scientific educational psychology* 2006; 3: 81-108. (Persian)
26. Rasti A. [Comparing the personality characteristics and marital satisfaction based on Five-factor Model]. MS. Dissertation. University of Shiraz, 2004. (Persian)
27. Abdollahzadeh H. [The relationship between personality traits and marital satisfaction in couples in Damghan]. MS. Dissertation. University of Tabriz, 2003 (Persian)
28. Gholizadeh Z, Barzegari L, Gharibi H, Babapur Kheirodin J. [Investigate the relationship between the NEO Five Factor Inventory (NEO-FFI) and marital satisfaction]. *Journal of clinical psychology and personality* 2008; 43: 57-66. (Persian)
29. Asgari P, Hafezi F, Jamshidi S. [The relationship between attribution style and personality traits with marital satisfaction among nurses in Ilam]. *Journal of women and culture* 2010; 3: 17-33. (Persian)
30. Mohammadzadeh Ibrahim A, Farhad J, BorjAli A. [The relationship between similarity and complementarities in personality factors with marital satisfaction]. *Journal of research on psychological health* 2008; 1: 61-9. (Persian)
31. Hosseininasab D, Badri R, Ghaemian Oskoe E. [The relationship between personality characteristics and interpersonal conflict resolution styles with marital adjustment of married students of Islamic Azad University of Tabriz]. *Journal of educational administration* 2008; 2: 57-78. (Persian)
32. Razavieh A, Bohloulasl F, Moeen L. [The role of personality traits and marital satisfaction on job satisfaction married employees of Bonyad Shahid and Omur-e-Isargaran of Shiraz]. *Quarterly journal of women and society* 2010; 4: 1-18. (Persian)
33. Jodeiri J, Rasoulzade Tabatabaei K. [Examine the relationship between marital satisfaction (based on religious criteria) with emotional stability]. *Journal of psychology and religion* 2010; 3: 19-38. (Persian)
34. Shakerian A, Fatemi A, Farhadian M. [The relationship between personality traits and marital satisfaction]. *Scientific journal of Kurdistan University of Medical Sciences* 2010; 16: 92-9. (Persian)
35. Janatjahromi M, Moein L, Yazdani L. [Relation between personality characteristics and marital satisfaction among employed women in Kazeroun city]. *Quarterly journal of women and society* 2010; 2: 143-6. (Persian)
36. Ahadi B. [The relationship between personality and marital satisfaction]. *Contemporary psychology* 2008; 2: 31-36. (Persian)
37. Razeghi N, Nikiju M, Kraskian Mujembari A, Zohrabi Masihi A. [Relationship between Big Five Personality Factors and marital satisfaction]. *Journal of developmental psychology: Iranian psychologists* 2009; 27: 269-77. (Persian)
38. Rosenthal R, DiMatteo MR. Meta-analysis: Recent developments in quantitative methods for literature reviews. *Ann Rev Psychol* 2001; 52: 59-82.
39. Howitt D, Cramer D. *Statistical methods in psychology and other behavioral sciences*. 7th ed. USA: Belmont CA; 2007: 240-56.
40. Hunter JE, Schmidt FL. *Methods of meta-Analysis: Correcting error and bias in research findings*. Newbury Park, CA: Sage; 1990: 592.
41. Glass GV. Primary, secondary, and meta-analysis of research. *Educ Res* 1976; 5: 3-8.
42. Abedi A, Oraizi H, Mohammadzadeh H. [Introduction to meta-analysis of research methods in educational research]. 2006. (Persian)
43. Watson D, Casillas A. Neuroticism: Adaptive and maladaptive features. In: Chang EC, Sanna LG. (editors). *Virtue, vice, and personality: The complexity of behavior*. Washington. DC: American Psychological Association; 2003: 145-61.